

Ivan Golub, *Lice prijatelja*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2000., 764. str.

Na teološkom i književnom radu dr. Ivana Goluba, na njegovoj »poetskoj teologiji«, drugi autori već brane doktorske teze. Dr. Anton Tamarut na Papinskom sveučilištu Gregorijani obranio je doktorsku disertaciju »Bild Gottes als Locus Theologicus der Gnadenlehre. Die Gnade als Nähe Gottes in den Werken von Ivan Golub« (objavljena u Rimu i u Rijeci g. 1994.). Na Katoličkom teološkom fakultetu Sveučilišta u Beču dr. Werner Gruber obranio je g. 1998. doktorsku raspravu »Dein Licht ist in Dir – Eine Deutung des Menschen vom Imago Dei zum Amicus Dei in der poetischen Theologie Ivan Golubs«.

Premda je Golub teolog, književnik i kulturni povjesničar, i poznat po stvaranju na sva tri spomenuta područja, najpoznatiji je, ipak, po osebujnu spoju teologije i poezije; otprilike, kao što je Bakmaz najpriznatiji živi dramski pisac Crkve u Hrvata, a Sonja Tomić najslavniji pisac priča za djecu (teološke priče), tako je Golub najvažniji živi teološki pjesnik, i posebno pisac poezije u prozi, teološko–književnih propovijedi i crtica. Golub je trenutno ono najbolje što u tim književnim vrstama nudimo svijetu. U njega se stvaralački spaja teološko znanje i proročko–poetski uvid, stvaralačka smjelost prekoračivanja granica. (Je li ikogi drugi profesor dogmatike govorio na Golubov način o dogmi kao približnosti, slutnji i poeziji?) Bogati doživljaji

i stvaralačka spontanost omogućuju mu suvereno kretanje kroz različite književne oblike.

Golubova poznatost dobiva sve više europsku (globalnu) protežnost. Na primjer, Golubova knjiga teološko–književnih propovijedi *Čežnja za licem* (1981.), izašla je u Hrvatskoj već u četiri izdanja, a objavljena je na više jezika: g. 1981. u Sloveniji, g. 1988. u Njemačkoj, g. 1992. u Austriji, potom u Češkoj, a g. 1998. u Španjolskoj; dok je u Mađarskoj objavljivana po časopisima.

Ivan Golub rođen je g. 1930. u Kalinovcu kod Đurđevca u Podravini; g. 1950. maturira na zagrebačkoj Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji, a potom do g. 1958. studira na KBF–u. Zaređen je g. 1957. Od 1961. do 1964. godine, kao pitomac Hrvatskoga papinskoga zavoda sv. Jeronima u Rimu, studira na Papinskom sveučilištu *Gregorijani*, gdje 1963. godine doktorira tezom o Jurju Križaniću. Od 1964. godine predavač je na zagrebačkom Katoličkom bogoslovnom fakultetu, a redoviti profesor od 1979. godine. Predstojnik je *Instituta za ekumensku teologiju i dijalog*, pročelnik Katedre dogmatske teologije itd. Od školske godine 1984./85. pozvani je profesor Papinskog orijentalnog instituta u Rimu. Od 1992. do 1997. godine član je Međunarodne teološke komisije u Vatikanu. Član je DHK–a, PEN–a, dopisni član HAZU, dopisni član Austrijske akademije znanosti i član stranac Talijanske književne akademije Arkadije...

Objelodanio je više značajnih radova o Jurju Križaniću: *Biografska pozadina Križanićevih djela* (1974); *Juraj Križanić, glazbeni teoretik 17. stoljeća* (1981); *Slavenstvo Jurja Križanića* (1983); *Juraj Križanić – Sabrana građa* (1983), itd. Osim Križanića poznati su njegovi radovi o Ivanu Paštriću, *Prinosi za životopis Ivana Paštrića* (1968) i Juliju Kloviću, *Nuove fonti su Giulio Clovio* (1980).

Pisac je i teoloških radova iz dogmatske antropologije, pneumatologije, itd. Širem je okruženju poznatiji svojim pjesničkim zbirka: *Maximus in minimis* (1978); *Kalinovečki razgovori* (1979); *Strasni život* (1983); *Trinaesti učenik* (1985); *Oči* (1994), itd., a najviše je čitan, što se vidi po brojnosti izdanja, u (za neke) najozloglašenijoj književnoj vrsti, (pogrdno je nazivaju »nabožno–poučnim štivom«), odnosno duhovnoj pouci sažetog u vrlo kratku propovijed: *Najprije čovjek* (1975., 1983., 1985., 1988., 1994.), *Čežnja za licem* 1981., 1982., 1983., 1988.); *Svjateljka za vazda* (1984., 1995.). No, i u tome žanru, kao i u pjesmama, crticama i pričama, možemo naići na antologijske primjerke (Golubu osebujnog) spoja teološke esejistike i poezije; jer vrijednost teksta ne ovisi o žanru već o autorovu talentu.

Nakon što je u *Čežnji za licem* 1981. godine objavio svoje »članke i crtice« iz *Glasa koncila* i *Kane*, Golub je slične članke nastavio pisati u znatno proširenom krugu časopisa i novina. Kad je prvi put pokušao te zapise staviti u korice, razvrstao ih je u tri skupine: teološke, psihološke i književne: »I bilo je građe za tri knjižice. Došao je rat. Sve sam pustio po strani osim pisanja.« S vremenom sve produktivniji, Golub se krajem devedesetih našao pred golemom i raznovrsnom građom koju je trebalo, nakon što je objavljena u periodici, sabrati u obliku knjige. Odlučio se za drukčiji ključ: mjesto tematskog, vremenski, i sve objaviti (biblijski) u jednoj knjizi. Uvrstio je u nju i ono što je napisao prije 1981., a što nije ušlo u *Čežnju za licem*, sve do prvijenaca iz mladenačkih dana: »Zaključio sam da postoji među svim tim ranim i najranijim, kasnijim i najnovijim zapisima neka srodnost. (...) Čovjek se uvjerava da ustvari piše cio život jednu knjigu. Pa nek ide u jedne korice.«

Knjiga je nedavno objavljena pod naslovom *Lice prijatelja*, i ne sadrži samo

kratke propovijedi, ili samo eksplicitnu duhovnu pouku, već je žanrovski neobično raznorodna. Ima tu duhovnih razmišljanja, putopisnih crtica, propovijedi, dnevničkih zapisa, nadgrobnih govora, pjesama, priča, članaka, izvješća, nagovora, ispovijedi, zabilješki, misli, reportaža, teoloških predavanja, poezije u prozi, pisama i... vjerujte mi, nisam sve nabrojio! Usprkos tome, čitajući knjigu osjećamo integritet cjeline. Kako je to moguće? Ono što knjizi daruje jedinstvo u prvom je redu njezin sadržaj. A to znači motivi i duh kojima su tekstovi prožeti, a potom i osebujni Golubov stil koji se može opaziti u različitim književnim vrstama.

Knjiga je golema. Na više od sedamsto stranica donosi petsto vrlo različitih tekstova pisanih u rasponu od pedeset godina. Za razliku od duhovnih razmišljanja u *Čežnji za licem* u ovoj knjizi možemo naići na književno slaba mjesta, a s druge je strane upravo ona književno vrjednija, jer sadrži eminentno književne vrste, kao što je poezija u prozi. U ovoj golemoj i neujednačenoj knjizi vjerojatno možemo naići više vrsnoga književnoga blaga nego u ijednoj drugoj Golubovoj knjizi. Pod svakim je tekstom navedena godina u kojoj je napisan odnosno tiskan. »Zahvaljujući naznačenim godinama čitatelj će moći, bude li ga zanimalo, pratiti rast knjige skupa s rastom vremena i s rastom pisca.« Puna je sažetih misli, pa je duhovna korist najveća kada se čita povremeno i s pomnijom pažnjom.

Golub pripada crkvenim piscima koji »nose srce na dlanu«, on je naučitelj koji će za svaku prigodu naći riječi i potaknuti nas na razmišljanje, da svojim licem izademo pred sebe i ugledamo se, a još više da se ogledamo u licu Drugog, u licu Prijatelja. Golub je pisac vjere i ljubavi, okrenut budućnosti i nadi, ali bez forsiranja i patetike, smireno i ispunjeno Duhom.

Koristi svaku prigodu za pisanje. I piše raznovrsno, u raznim oblicima, od

reportaže do nekrologa. Kadšto su to i tumačenja biblijskoga nazivlja. Etimologija mu služi kao polazište za ontološko promišljanje i propovijedi. (Etimološka ontologija.) Tekst je često književno vrijedan. Na način poezije u prozi pisao je čak i neke novinske vijesti.

Autor je često i sâm prisutan u prvo-me licu. On promatra svijet i prijatelje, razgovara i putuje s njima. Život je atomiziran u događaje i misli, pa je knjiga nalik golemoj zbirci krhotina, razbijenom zrcalu. U svim se tim mnogobrojnim komadićima prelamaju crte istog lica, prijatelja Isusa Krista.

Josip Sanko RABAR

Msgr. Marijan Oblak, *U ime Oca i Sina i Duha Svetoga prema trećem tisućljeću*, Zadar: Nadbiskupija zadarska, 2000., 167. str.

Knjiga koju predstavljamo, sadrži osam poticajnih autorovih razmišljanja predanih redovnicama tijekom 1999. godine o Presvetom Trojstvu za što kršćanskom vjerom dublji, kršćanskom nadom hrabriji, kršćanskom ljubavlju sadržajniji ulazak u treće tisućljeće. Izrađene su, da ne kažem da su upravo satkane, isključivo Božjom riječi, svetopisamski, što im daje život, uvodi u doživljaj božanskih osoba, otvara dušu Božjem misteriju, što čini da duša čitajući ih čuje tekst, da bude pone-sena svojim izvorima, da osjeti ono pravo religiozno, za kojim inače svjesno i pod-svjesno sudbonosno sanjarski u svojim religioznim željama teži. Tekst tih raz-matranja nije govor umu koji ne prelazi ontološke granice nego onom što svatko o Bogu nosi u svom biću, u svojoj duši i u svom srcu, koje se preko svojih granica pretače u svoj Iskon. To je govor onom sidrištu Boga u nama, onim duhovnim dubinama naših religioznih mora. Troj-stvo nije nešto i još nešto o Bogu. Ono je

stvarnost, u kojoj »živimo, mičemo se i jesmo« pa je i bez apologetike moguće govoriti uvjerljivo i pouzdano o toj stvar-nosti s plusom naboja prema opravdanim religioznim čuvstvima, tj. onim predje-lima našega kršćanskog duha, u kojima se Trojstvo razgara.

Razmišljanja su sastavljena iz pede-setak vrela i vrelića tvoreći dobro smišlje-nu cjelinu. S piščeva pera koji put sklizne izreka koja međaški dijeli svjetove. Bog ne objavljuje sebe ukoliko jest za se, nego ukoliko jest za nas, ukoliko nam se dariva. To je najdublji razlog zašto nema objave Trojstva u Starom zavjetu. Tek kada nam se je Bog počeo trojstveno darivati, a to je započeto utjelovljenjem, Bog se počinje trojstveno razotkrivati: Zvat će se Sin Svevišnjega.

Djelu je autor s pravom dao naslov u dinamici: *U ime Oca, Sina i Duha Svetoga prema trećem tisućljeću*, tj. prema našoj budućnosti, prema njezinim strahovima i paradoksima. Djelo stavlja na dlan: Troj-stvo, sa svim svojim snagama i bogatstvi-ma, bit će s nama u trećem tisućljeću, kao što je bilo i dosada. Budućnost je jednako njegova kao i naša. Time se strahovi i paradoksi budućnosti sami po sebi pretva-rajaju u duhovne trijumfe i svjetleće istine.

Ukoliko su redovnice s velikih zani-manjem slušale izlaganja prikupljena u knjizi, a ja vjerujem da jesu, dokazuju da smo možda mi redovnici odveć hranjeni gotovim duhovnim sadržajima naših instituta. Knjiga o kojoj je riječ jasno pokazuje kako se u našoj duhovnoj ishrani treba neprestano vraćati na Objavu, da naši institutski sadržaji ne okamene. S tim u stvari želim također reći i našim laicima i svećenicima, da je ova knjiga, iako izrasla i urasla u jednu redovničku zajed-nicu časnih i poštovanih djevice, i njima jednake vrijednosti i jednakog razumije-vanja.

Rudolf BRAJIČIĆ